

Verdrinkingsvallen

zijn niet diervriendelijk

Regelmatig lees je in de Nederlandse en Vlaamse media berichten over de inzet van zogenaamde 'rattenhotels' in de strijd tegen de rat[1,2]. Sommige berichten geven de indruk dat de heilige graal is ontdekt met deze vallen. Ze zijn goed voor alles. Je kunt er effectief ratten mee bestrijden, er komt geen gif in het milieu terecht en ratten sterven pijnloos, zo klinkt het soms zelfs in de media. Rattenhotels zijn, anders dan de naam doet vermoeden, vallen waarin de ratten verdrinken.

Tekst: Maite van Gerwen, Animo Animalis & Janneke Ackermans, gemeente Maastricht

Leadfoto: Ratten die zijn verdronken in een verdrinkingsval. Foto gemaakt tijdens onderzoek WUR[3].

Dieronvriendelijk

Natuurlijk wil iedereen graag geloven dat een dodingsmethode diervriendelijk is. Niemand doet graag dieren pijn. Maar veel mensen lijken hier te vergeten dat doden per definitie niet diervriendelijk is, tenzij we het hebben over euthanasie bij een dier dat ondraaglijk en uitzichtloos lijdt. Net zoals diervriendelijk vlees niet bestaat, bestaat er ook geen diervriendelijke rattenbestrijding.
Verdrinkingsvallen zoals de Ekomille® (EKO1000) en de Strygoo SmarTrap, zijn dus ook niet diervriendelijk. Per definitie niet en in de context van bestrijding niet, wanneer al is besloten dat dieren moeten worden gedood. De dieren lijden enkele minuten nadat ze in de vallen terechtkomen en experts schatten dit lijden in op ernstig tot extreem. In nummer 2-2022 van *Dierplagen Informatie* heeft u over een onderzoek naar welzijnsaspecten en effectiviteit van deze vallen kunnen lezen[3].

Niet-toegelaten biocide

De oorspronkelijke vloeistof van de EKO1000 genaamd EKOFIX 100 mag in Nederland sinds 2020 niet meer worden gebruikt, omdat het een voor Nederland niet-toegelaten biocide is[4]. Sinds die tijd is het de vraag wat er wel wordt gebruikt. Verschillende gebruikers doen er zonnebloemolie in, waarvan niet bekend of onderbouwd is welke invloed dit heeft op het rattenwelzijn.
Gemeente Maastricht werkte eerst met de EKO1000 met zonnebloemolie erin. Janneke Ackermans van gemeente Maastricht geeft hierbij aan: "Een nadeel van zonnebloemolie is dat dode dieren er, zeker bij warm weer, veel sneller in opzwellen en gaan ruiken dan in de oorspronkelijke EKOFIX-vloeistof. We zijn er bovendien niet zeker van dat de verdrinkingstijd beperkt blijft. Nadat een collega in de zonnebloemolie een nog zwemmende rat aantrof, zijn we overgestapt op een pilot met de Strygoo SmarTrap".
Wat in ieder geval zeker niet gebruikt moet worden in de vallen is gewoon kraanwater. Dat verlengt de tijd totdat ratten verdrinken, omdat ze makkelijk kunnen blijven drijven door het hogere soortelijk gewicht van water. Aangezien ratten goede zwemmers zijn kan het dan wel uren duren voordat de dieren verdrinken.

Maken van afwegingen

Maar we moeten eerlijk zijn, vergeleken met rodenticiden zoals de anticoagulantia gaat het doden met een verdrinkingsval 'snel'. De dieren lijden geen dagen tot een week. Bovendien is er met een verdrinkingsval geen sprake van gif dat in het milieu komt en doorvergiftiging of vergiftiging van andere diersoorten. Ondanks de negatieve impact op het dierenwelzijn, kan het dus zo zijn dat er toch voor deze methode wordt gekozen. Ook ten opzichte van klemmen, die veelal als methode met een relatief lage impact op dierenwelzijn worden gezien, kan een verdrinkingsval op punten beter zijn.
In Maastricht wordt vanuit de gemeente niet meer met gif gewerkt. Eerder werden vooral klemmen ingezet. "Nadeel van de klemmen is dat we veel bijvangsten zien (rond 30% van de vangsten), zoals egels, eekhoorns, wezels en vogels. Ook in de verdrinkingsvallen worden bijvangsten als muizen en vogels aangetroffen, maar dat betreft ongeveer 5% van het totale aantal vangsten. Daarnaast treffen we heel regelmatig ratten aan die niet met de nek of de rug in de klem zijn gekomen, maar bijvoorbeeld met een poot of zelfs alleen de staart", geeft Janneke aan. Deze ratten sterven een langzame en pijnlijke dood. Daarom is men in Maastricht sinds een tijd ook met verdrinkingsvallen gestart. Het is in zekere zin kiezen tussen verschillende kwaden, maar je moet iets als preventie alleen niet voldoende is.

Lijden beperken

"Op locaties waar de overlast groot is, kunnen we met de verdrinkingsvallen snel de populatie verminderen, waardoor er uiteindelijk minder ratten gedood hoeven te worden", aldus Janneke. Daarbij zegt ze: "Doden doe je niet zomaar en het is nooit fijn. Ook niet als het om het doden van 'plaagdieren' gaat. Daar moet je goed over nadenken, want ook ratten hebben een eigen intrinsieke waarde en de capaciteit om te lijden. Waar je dat lijden kunt verminderen, moet je dat doen."
Bij elke bestrijdingsmethode die je inzet is het maken van een goede afweging belangrijk. Je kunt daarbij ten eerste de vraag stellen of bestrijding met dodelijke middelen wel echt nodig is, voor hoe lang en met welk middel. Ook kun je kijken naar manieren om binnen de bestrijding het lijden van dieren te beperken. In haar zienswijze *Doden van dieren aan het licht* uit 2022 geeft de Raad voor Dierenaangelegenheden (RDA) dat ook aan[5]. De RDA heeft daarom een beslisboom gemaakt voor de omgang met dieren waar overlast van wordt ervaren.

Onderzoek naar welzijn

Helaas wordt er tot op heden niet of nauwelijks gekeken naar de impact op het welzijn van plaagdieren wanneer er een bestrijdingsmethode wordt ingezet of nieuw op de markt komt. Zou het niet logisch zijn dat bestrijdingsmethoden allemaal een toelating moeten hebben en dat claims onderbouwd moeten zijn met onafhankelijk wetenschappelijk onderzoek? Daarbij moet overigens niet alleen gekeken worden naar de impact op het welzijn van dieren en de efficiëntie van bestrijdingsmethoden in laboratoriumomstandigheden, maar ook naar de werking in de dagelijkse praktijk.

In ieder geval kunnen we eens beginnen eerlijk te benoemen dat dieren lijden als we ze doden en stoppen met het gebruiken van verhullende termen zoals rattenhotels. Het bestrijden van dieren is niet diervriendelijk en dat gaat het ook niet worden. Soms kan het echter, na een zorgvuldige afweging, wel nodig zijn.

In rattenklemmen worden relatief veel ongewenste bijvangsten gedaan van bijvoorbeeld eekhoorns (links) en wezels (rechts). Foto's beschikbaar gesteld door Janneke Ackermans.

Referenties

1. AD, 31-03-2023, Lokkast uit België moet oplossing zijn voor rattenplaag: de dieren verdrinken.
2. VRT nieuws, 15-02-2023, Turnhout bedwingt rattenplaag: 38 dieren gevangen op Grote Markt, maar vallen blijken niet zo diervriendelijk als gedacht.
3. Krijger, I. M., van Gerwen, M., Rodenburg, B., Meijboom, F. L., van Andel, M. E. & Meerburg, B. G. (2022). *Effectiviteit en welzijnsaspecten van kastvallen (verdrinkingsvallen) voor de bestrijding van schadelijke wilde knaagdieren* (No. 1362). Wageningen Livestock Research.
4. Pointer KRO-NCRV, 15-11-2019, Dierenbescherming vreest 'onnodig lijden en pijn' door vermeend illegaal rattenmiddel.
5. Raad voor Dierenaangelegenheden. (2022). Doden van dieren aan het licht. https://ap.lc/xcmFa